

KANTON SARAJEVO

Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade

NASTAVNI PLAN I PROGRAM

***SREDNJA ŠKOLA ZA STRUČNO OBRAZOVANJE I OBUKU
POLJOPRIVREDNE, PREHRAMBENE I VETERINARSKÉ STRUKE***

Predmet: LATINSKI JEZIK

Sarajevo, avgust 2016. godine

*Na osnovu člana 70. Zakona o organizaciji uprave u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj.35/5), u skladu sa čl. 25 i 26. Zakona o osnovnom odgoju i obrazovanju („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 10/04, 21/06, 26/08, 31711, 15/13 i 1/16) i čl. 35. i 36. Zakona o srednjem obrazovanju („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 23/10 i 1/16), ministar za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo je imenovao Komisiju za izmjenu nastavnih programa za osnovnu i srednju školu iz predmeta *Latinski jezik*.*

Članovi Komisije za srednju školu:

- 1. Ana Đogović, dipl. klasični filolog (prof. klasične filologije), Prva gimnazija*
- 2. Snježana Melunović, prof. historije i latinskog jezika, Gimnazija Obala*
- 3. Vahida Obućina, prof. francuskog jezika i književnosti i latinskog jezika sa rimskom književnosti, Četvrta gimnazija*
- 4. Sabina Dević, prof. francuskog jezika i književnosti i latinskog jezika sa rimskom književnosti, Srednja medicinska škola*
- 5. Mališa Borovčanin, prof. francuskog jezika i književnosti i bachelor latinskog jezika i rimske književnosti, Srednja medicinska škola Jezero*

SADRŽAJ

<i>1. UVOD</i>	<i>4</i>
<i>2. CILJEVI I ZADACI – I. RAZRED</i>	<i>8</i>
<i>3. PROGRAMSKI SADRŽAJI – I. RAZRED</i>	<i>9</i>
<i>4. PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA</i>	<i>11</i>

UVOD

Naučna i stručna terminologija temelji se na latinskom jeziku. Naš svakodnevni govor pun je međunarodnih riječi koje su potekle iz latinskog jezika, a osobito govor medija. I za dalji studij mnogih naučnih disciplina nužno je poznavanje latinskog jezika: medicina, farmacija, veterinarstvo, pravo, filozofija, historija, lingvistika, biologija i tjelesni odgoj.

Veliki značaj latinskog je u izučavanju anatomije domaćih životinja, mikrobiologije i biologije. Za označavanje imena vrsta biljaka u upotrebi je dvojna nomenklatura. Ime svake biljke sastoji se od dvije latinske riječi, od kojih prva označava ime roda i piše se velikim početnim slovom, dok druga predstavlja ime vrste i piše se malim početnim slovom (npr. *Trifolium montanum* – brdska djetelina, *Viola odorata* – mirisna ljubičica.)

Upute za izvođenje programa:

Na temelju upoređivanja starog i novog plana i programa, ustanovljeno je **da su izbačeni veznici kao i particip prezenta aktivni. Veznici se, zbog kratkoće materije, mogu obraditi uz analizu i prijevod rečenica** pa se može više vremena **posvetiti obradi gradiva zamjenica**. Izbačen je, dakle, i particip prezenta aktivni budući da nije mnogo zastupljen ni u vježbama koja se obrađuju po propisanome udžbeniku.

S druge strane, pak, **obrađivat će se osobitosti u komparaciji pridjeva čega u starome planu i programu nije bilo**. U vježbanjima će se također posvetiti **više pažnje vokabularu vezanom za struke** koje se izučavaju u ovim školama. Preostala materija podudara se sa materijom iz prethodnog plana i programa.

Interkulturalna jezička kompetencija

Što se tiče interkulturalne jezičke kompetencije, jasno je da će učenici biti u stanju sporazumjeti se sa govornicima sa drugih jezičkih područja budući da je latinski jezik međunarodni stručni jezik upravo profesija kao što su: poljoprivreda, prehrana, veterina, nutricionizam ili kozmetologija. Svi stručni termini navode se upravo na latinskom jeziku. Osim toga, izučavanjem ovoga međunarodnog jezika nauke, kod učenika se postiže stjecanje vrlina i pozitivnih navika, razvijanje valjanih moralnih shvatanja, ovladavanje stručnim terminima te usvajanje kulturnog ponašanja što u svakom slučaju doprinosi izgradnji svestrane ličnosti učenika kao i njegovim interkulturalnim kompetencijama. Stoga, budući da je latinski jezik koji se izučava u ovoj školi sadržajem tekstova tijesno vezan za stručni vokabular poljoprivrede, prehrane, nutricionizma, veterine i kozmetologije, učenici će biti u stanju komunicirati o ovim strukama uz pomoć latinskog jezika sa govornicima drugih govornih područja.

Interdisciplinarni sadržaji

Radi usvajanja znanja iz konkretnih struka, razvijat će se interakcija sa predmetima kao što su: maternji jezik, strani jezici, biologija, praktična nastava i svi stručni predmeti. Ova interakcija je usmjerena ka upoznavanju i shvatanju odgovarajućih pojmova, činjenica, zakonitosti i pojava, ne samo u okviru latinskog jezika, nego i u okviru navedenih predmeta. Budući da još uvijek ne postoji udžbenik napisan upravo za ove struka, a ni u udžbeniku koji je po NPP propisan i po kojem se radi nisu razgraničeni niti posebno dati sadržaji koji bi se prožimali sa ostalim predmetima. Stoga će učenici uz pomoć profesora iz priloženih tekstualnih vježbi birati i obrađivati one rečenice koje se koje se svojim vokabularom dotiču njihove struke te se na taj način prožimju sa drugim, pogotovo stručnim, predmetima.

Didaktičko-metodičke upute

a) **Cilj nastave:** usvajanje znanja iz nastavnih područja datih kroz nastavne jedinice.

Zadaci:

Obrazovni: stjecanje znanja i usvajanje svih programskih sadržaja iz poljoprivrede, prehrane, veterine, nutricionizma i kozmetologije kroz izučavanje, razumijevanje i pamćenje.

Odgojni: opća odgojna svrha nastave sastoji se u humanizaciji i socijalizaciji ličnosti; odgojni ciljevi usmjereni su na stjecanje vrlina i pozitivnih navika, usvajanje kulturnog ponašanja te stvaranje kreativne, svestrane i stvaralačke ličnosti učenika.

Funkcionalni: razvijanje intelektualnih sposobnosti učenika: pažnje, mišljenja, pamćenja kao i navika i znanja koje će učenik primjenjivati u neposrednoj životnoj praksi.

b) Sadržaji:

- **jezik** (gramatika);
- **stručni vokabular** (tekstovi-analiza i prijevod rečenica; stručni rječnici i stručne enciklopedije);
- **kultura izražavanja** (usmenog i pisanog);
- **medijska kultura** (televizija, muzeji, sajmovi knjiga).

c) Metode:

U nastavi će se koristiti različite metode kao svrsishodni načini zajedničkog rada nastavnika i učenika pomoću kojih će učenici usvajati znanja, vještine i navike. Koristit će se sljedeće :

- metode usmenog izlaganja;
- dijaloške metode;
- tekstualne metode/čitanje teksta;
- metode pisanja;
- demonstracijske metode;
- dodatne metode: promatranje, razmišljanje...

Metodički postupak podrazumijeva kombinovanje više različitih metoda.

d) Oblici rada:

- **frontalni** – nastavnik objašnjava, učenici slušaju;
- **individualni** – učenici samostalno rješavaju zadatke;
- **rad u parovima;**
- **grupni rad.**

e) Nastavna sredstva:

- **auditivna;**
- **vizuelna;**
- **audiovizuelna;**
- **tekstualna.**

Najčešće će se koristiti udžbenik, tabla, grafoskop, plakat, nastavni listić, zadaci objektivnog tipa, računar. Upotreba nastavnih sredstava zavisit će od tipa časa, uvjeta rada kao i kreativnosti nastavnika i učenika.

Sticanje osnovnih znanja iz latinskog jezika neophodno je učenicima da bi prihvatili stručne termine i izraze i da bolje i lakše prate i savladaju materiju opšte – stručnih i uže - stručnih predmeta. Zato je potrebno u toku školske godine uraditi dva kontrolna rada (po jedan u oba polugodišta) i dvije školske pismene zadaće (po jednu u oba polugodišta).

Literatura: Branka Samouković-Jusufbegović, Sabina Dević: Latinski jezik za I. i II. razred medicinske struke.

* Napomena: *Nastavni program za Srednju školu poljoprivredne, prehrambene i veterinarske struke, budući da radi u istoj, napisala je Seada Brkan, prof. francuskog jezika i književnosti i italijanskog jezika i književnosti i bachelor latinskog jezika i rimske književnosti.*

CILJEVI I ZADACI – I. RAZRED

2 časa sedmično/70 časova godišnje

SVRHA	<ul style="list-style-type: none"> - steći znanja iz osnova morfologije latinskog jezika, - steći fond riječi stručnog vokabulara u navedenim strukama,
CILJEVI I ZADACI	<ul style="list-style-type: none"> - upoznati i usvojiti latinsko pismo i izgovor, - upoznati i usvojiti osnove latinske morfologije, - usvojiti fond riječi, naročito stručni vokabular, - povezivati znanja s maternjim jezikom i stranim jezicima koji učenici uče, - upoznati osnovne tvorbe stručnih naziva i služiti se jednostavnijim citatima u struci, - upoznati i usvojiti povezanost rimske civilizacije, kao i antike uopće, sa današnjim svijetom i kulturom naših naroda,
OČEKIVANI RAZULTATI / ISHODO UČENJA	<ul style="list-style-type: none"> - učenik je sposoban pravilno pisati i čitati latinske riječi, - učenik razlikuje vrste riječi, - učenik pravilno navodi promjenjive vrste riječi, - učenik je sposoban deklinirati imenice, zamjenice i pridjeve, - učenik je sposoban konjugirati glagole, - učenik povezuje latinsku gramatiku sa gramatikom maternjeg i stranih jezika, - učenik poznaje osnove antičke civilizacije, - učenik je sposoban prevoditi jednostavne rečenice,
KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA	<ul style="list-style-type: none"> - anatomija i fiziologija životinja, praktična nastava, stručni predmeti poljoprivrede, prehrane i veterine, - maternji jezik, strani jezici, - historija,

PROGRAMSKI SADRŽAJI – I. RAZRED

NIVO	NASTAVNI SADRŽAJI	AKTIVNOSTI	ISHODI UČENJA
Srednja škola I. razred	<p>GRAMATIKA</p> <p>Pismo i izgovor (2 časa)</p> <p>Vrste riječi u latinskom jeziku (2 časa)</p> <p>Promjena imenica</p> <ul style="list-style-type: none"> - I. deklinacija (2 časa) - II. deklinacija (muški rod na –us i –er; srednji rod na –um) (4 časa) - III. deklinacija (konsonantske i vokalske osnove) (4 časa) - IV. deklinacija (muški rod na –us; srednji rod na –u) (2 časa) - V. deklinacija (2 časa) <p>Promjena pridjeva</p> <ul style="list-style-type: none"> - pridjevi I. i II. deklinacije (2 časa) - pridjevi III. deklinacije (2 časa) <p>Prilozi i tvorba priloga za način (2 časa)</p> <p>Glagoli</p> <ul style="list-style-type: none"> - pomoćni glagol SUM, ESSE (2 časa) - prezent, perfekt, futur I i imperativ glagola I. – IV.konjugacije (9 časova) 	<ul style="list-style-type: none"> - vježbanje čitanja, - vježbanje deklinacije, - vježbanje konjugacije, - zajednička deklinacija kroz sintagmu imenice i pridjeva, - analiza rečenica, - pisanje domaćih zadaća, 	<ul style="list-style-type: none"> - učenik poznaje latinsko pismo i izgovor, - učenik razlikuje latinske vrste riječi, - učenik pravilno navodi imenice, zamjenice i pridjeve, - učenik poznaje promjenu imenica, zamjenica i pridjeva, - učenik pravilno navodi glagole, - učenik poznaje promjenu glagola, - učenik poznaje red riječi u rečenici, - učenik poznaje odnos imenice i pridjeva, - učenik je sposoban odrediti gramatičke kategorije u rečenici, - učenik prepoznaje vrste brojeva

	<p>Zamjenice</p> <ul style="list-style-type: none"> - lične zamjenice (2 časa) - prisvojne zamjenice (2 časa) - pokazne zamjenice (4 časa) - odnosne zamjenice (2 časa) - upitne zamjenice (2 časa) - neodređene zamjenice (3 časa) - zamjениčki pridjevi (2 časa) <p>Prijedlozi (2 časa)</p> <p>Brojevi</p> <ul style="list-style-type: none"> - glavni brojevi (2 časa) - redni brojevi (2 časa) - priložni brojevi (2 časa) - dijelni brojevi (2 časa) - dvije pismene zadaće (4 časa) - 2 završna testa (4 časa) 		
	<p>VOKABULAR</p> <ul style="list-style-type: none"> - stručni vokabular vezan za građu životinjskog tijela, poljoprivredu i prehranu; stručni vokabular vezan za dijagnoze; - stručni biologijski nazivi, - izreke u medicinskom kontekstu; - izreke u civilizacijskom kontekstu. 	<ul style="list-style-type: none"> -prevođenje jednostavnih rečenica sa latinskog na maternji jezik i sa maternjeg jezika na latinski iz vježbanja u udžbeniku, - usvajanje stručnog vokabulara, - usvajanje stručnih termina, - usvajanje latinskih izreka, - pisanje domaćih zadataka, 	<ul style="list-style-type: none"> - učenik je sposoban prevoditi jednostavne rečenice, - učenik raspolaže fondom stručne terminologije, - učenik poznaje određene latinske izreke i sposoban ih je smjestiti u civilizacijski kontekst,

PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA

Nastavu latinskog jezika mogu izvoditi nastavnici koji su završili **Filozofski ili Filološki fakultet** i stekli zvanje:

- **dilomirani klasični filolog / dipl. profesor klasične filologije,**
- **diplomirani profesor latinskog jezika i rimske književnosti,**
- **diplomirani profesor francuskog jezika i književnosti i latinskog jezika i rimske književnosti,**
- **diplomirani profesor historije i latinskog jezika,**
- **diplomirani profesor latinskog jezika i rimske književnosti u dvopredmetnoj kombinaciji.**

Prijedlog: da u poljoprivrednoj, prehrambenoj, veterinarskoj, kozmetičkoj i drvnoj struci, u nedostatku stručnijeg kadra, može predavati profesor sa završenim bachelor studijem (sa šest semestara) zato što je latinski u navedenim školama samo u prvom razredu (tj. uči se samo jednu godinu).